

1. REKURZIVNE FUNKCIJE

1. Ispitati da li su rekurzivne sledeće aritmetičke funkcije:

$$f_1(x, y) = x + y, \quad f_2(x, y) = x \cdot y, \quad f_3(x, y) = x^y.$$

Rešenje. Funkcija $f_1(x, y) = x + y$ dobija se primitivnom rekurzijom na osnovu sledećeg niza:

$$U_1^1(x), S(x), U_3^3(x, y, z), f_1(x, y) = \text{Rec}(U_1^1, S \circ U_3^3).$$

Zaista, važi:

$$f_1(x, y) = \begin{cases} U_1^1(x) = x & : y = 0, \\ S(U_3^3(x, y-1, f_1(x, y-1))) = f_1(x, y-1) + 1 & : y \neq 0. \end{cases}$$

Funkcija $f_2(x, y) = x \cdot y$ dobija se primitivnom rekurzijom na osnovu sledećeg niza:

$$N(x), U_1^3(x, y, z), U_3^3(x, y, z), f_1(x, y) = x + y, f_2(x, y) = \text{Rec}(N, f_1(U_1^3, U_3^3)).$$

Zaista, važi:

$$f_2(x, y) = \begin{cases} N(x) = 0 & : y = 0, \\ f_1(U_1^3(x, y-1, f_1(x, y-1)), U_3^3(x, y-1, f_1(x, y-1))) = x + f_2(x, y-1) & : y \neq 0. \end{cases}$$

Funkcija $f_3(x, y) = x^y$ dobija se primitivnom rekurzijom na osnovu sledećeg niza:

$$S \circ N(x), U_1^3(x, y, z), U_3^3(x, y, z), f_2(x, y) = x \cdot y, f_3(x, y) = \text{Rec}(S \circ N, f_2(U_1^3, U_3^3)).$$

Zaista, važi:

$$f_3(x, y) = \begin{cases} S \circ N(x) = 1 & : y = 0, \\ f_2(U_1^3(x, y-1, f_1(x, y-1)), U_3^3(x, y-1, f_1(x, y-1))) = x \cdot f_3(x, y-1) & : y \neq 0. \end{cases}$$

2. a) Neka je data aritmetička funkcija:

$$f_1(x, y) = x \dot{-} y = \begin{cases} x - y & : x \geq y, \\ 0 & : x < y. \end{cases}$$

Dokazati da za prirodne brojeve x, y i z važi jednakost: $x \dot{-} (y + z) = (x \dot{-} y) \dot{-} z$.

b) Dokazati rekurzivnost sledećih aritmetičkih funkcija:

(i) $f_1(x, y) = x \dot{-} y,$

(ii) $f_2(x, y) = |x - y|,$

(iii) $f_3(x, y) = \min\{x, y\},$

(iv) $f_4(x, y) = \max\{x, y\}.$

Rešenje. a) Relaciju:

$$(*) \quad x \dot{-} (y + z) = (x \dot{-} y) \dot{-} z,$$

za prirodne brojeve x, y i z , dokazujemo razlikovanjem slučajeva. Mogući su slučajevi:

1°. $x < y$ Tada relacija $(*)$ svodi se na jednakost:

$$0 = 0,$$

jer je ispunjen uslov $x < y$ i odatle je ispunjeni dodatni uslov $x < y + z$.

2°. $x \geq y$ Razlikujemo dva podslučaja:

(α) $x - y \geq z$ Tada relacija $(*)$ se svodi na tačnu jednakost:

$$x - (y + z) = (x - y) - z,$$

jer su ispunjeni uslovi $x \geq y + z$ i $x - y \geq z$.

(β) $x - y < z$ Tada relacija $(*)$ se svodi na tačnu jednakost:

$$0 = 0,$$

jer su ispunjeni uslovi $x < y + z$ i $(0 \leq) x - y < z$.

b) Polazimo od činjenice da se aritmetička funkcija $f_0(x) = x \dot{-} 1$, za $x \geq 1$, podudara sa aritmetičkom funkcijom prethodnik prirodnog broja koja je rekurzivna. Uočimo da za aritmetičku funkciju $f_1(x, y) = x \dot{-} y$ važi:

$$f_1(x, 0) = U_1^1(x) = x \text{ i } f_1(x, y) = x \dot{-} ((y - 1) + 1) \underset{(*)}{=} (x \dot{-} (y - 1)) \dot{-} 1 = f_0(f_1(x, y - 1)).$$

Odatle sleduje zaključak da je f_1 rekurzivna funkcija. Rekurzivnost ostalih funkcija sleduje na osnovu veza:

$$f_2(x, y) = |x - y| = (x \dot{-} y) + (y \dot{-} x),$$

$$f_3(x, y) = \min\{x, y\} = x \dot{-} (x \dot{-} y),$$

$$f_4(x, y) = \max\{x, y\} = x + (y \dot{-} x).$$

3. Polazeći od činjenice da su aritmetičke funkcije: $f_1(x, y) = x + y$, $f_2(x, y) = x \cdot y$, $f_3(x, y) = x^y$ i $f_4(x, y) = x \dot{-} y$ rekurzivne, dokazati rekurzivnost sledećih funkcija:

a) $f(x) = \overline{\text{sgn}}(x)$.

b) $g(y) = \lfloor \sqrt{5} \cdot y \rfloor$.

Rešenje. a) Dokažimo da je $\text{sgn}(x)$ rekurzivna funkcija. Zaista, važi:

$$\text{sgn}(x) = \begin{cases} 0 & : x = 0 \\ U_1^2(S(N(x)), \text{sgn}(x - 1)) & : x > 0 \end{cases}$$

Tada posmatrana funkcija je rekurzivna jer važi: $\overline{\text{sgn}}(x) = f_4(S(N(x)), \text{sgn}(x))$.

b) Označimo $w = \lfloor \sqrt{5} \cdot y \rfloor$. Tada je $w \leq \sqrt{5} \cdot y < w + 1$, tj. $w^2 \leq 5 \cdot y^2 < (w + 1)^2$. Samim tim navedena (totalna) funkcija se dobija preko mikrokurzije na način koji sleduje:

$$w = \lfloor \sqrt{5}y \rfloor = \mu_w \left((w+1)^2 > 5y^2 \right) = \mu_w \left(\underbrace{f_4((w+1)^2, 5y^2) \neq 0}_{(w+1)^2 \dot{-} 5y^2 > 0} \right) = \mu_w \left(\underbrace{f \circ f_4((w+1)^2, 5y^2) = 0}_{\overline{\text{sgn}}((w+1)^2 \dot{-} 5y^2) = 0} \right),$$

za fiksiranu vrednost polaznog argumenta $y \in N$. Pokažimo, dodatno, da se argumenti mikrokurzije mogu dobiti primenom rekurzivnih funkcija. Sa jedne strane, za argumente $5 = S^{(5)}(N(y))$, $2 = S^{(2)}(N(y))$ i $y^2 = f_3(y, 2)$ dobijamo rezultat $5y^2 = f_2(5, y^2)$. Slično, sa druge strane za argumente $w+1 = S(w)$ i $2 = S^{(2)}(N(w))$ dobijamo rezultat $(w+1)^2 = f_3(w+1, 2)$. Napomenimo da se, u prethodnom razmatranju, umesto unarne funkcije neposredni sledebenik S mogla ravnopravno koristiti i binarna funkcija sabiranja f_1 .

4. Azbuka TURINGove mašine sadrži simbole 0, 1 i prazno slovo b . Prirodni brojevi se predstavljaju svojim binarnim zapisom. Konstruisati program za ovu mašinu koji utvrđuje da li je zadan prirodni broj deljiv sa 8.

Rešenje. Program TURINGove mašine je dat tablicom:

	0	1	b
q_0	$(q_0, 0, +1)$	$(q_0, 1, +1)$	$(q_1, b, -1)$
q_1	$(q_2, 0, -1)$	$(q_-, 1, +1)$	$(q_-, b, +1)$
q_2	$(q_3, 0, -1)$	$(q_-, 1, +1)$	$(q_-, b, +1)$
q_3	$(q_+, 0, +1)$	$(q_-, 1, +1)$	$(q_-, b, +1)$